

Araştırma Makalesi

EVRENSEL DEĞERLER ÜZERİNE BİR İNCELEME: VİKİNGLER ÇİZGİ FİLMİ ÖRNEĞİ

A STUDY ON UNIVERSAL VALUES: THE VIKINGS CARTOON SAMPLE

Neslihan KAYMAK

Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul, Türkiye, e-posta: neslihan.kymk90@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0002-4376-4399

Ayşe Dilek ÖĞRETİR ÖZÇELİK

Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara, e-posta: ogretir@gazi.edu.tr,
ORCID ID: 0000-0002-6380-4757

Başvuru Tarihi: 07.05.2020

Yayına Kabul Tarihi: 27.10.2020

Doi: 10.33418/ataunikkefd.733890

Atıf/Citation: Kaymak, N. ve Öğretir Özçelik, A.D. (2020). Evrensel değerler üzerine bir inceleme: Vikingler çizgi filmi örneği. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 26-43.

Öz

Bu araştırma, çizgi filmlerde yer alan evrensel değerler ve bu değerlere ne sıklıkta yer verildiğini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. 5 -6 yaş grubundaki 300 çocuğa televizyonda izlemeyi en çok tercih ettikleri çizgi film sorulmuş ve cevapları kayıt altına alınmıştır. Bu kapsamda, Vikingler çizgi filmi incelenmiştir. Doküman incelemesi için ana kategori olarak UNESCO'nun yaşayan değerler eğitimi programında evrensel değerler olarak kabul edilen iş birliği, mutluluk, dürüstlük, alçakgönüllülük/tevazu, sevgi, barış, saygı, sorumluluk, sadelik, hoşgörü/tolerans, özgürlük ve birlik/dayanışma değerleri seçilmiştir. Vikingler çizgi filminin sosyal paylaşım sitesi Youtube'de en çok görüntülenen 20 bölümü bu değer listesi bakımından içerik analizi yöntemiyle derinlemesine incelenmiştir. Sonuçlar, Vikingler çizgi filminde sadelik dışındaki tüm evrensel değerlere yer verildiğini göstermiştir. Vikingler çizgi filminde en sık yer verilen değerlerin sevgi, mutluluk, saygı ve iş birliği olduğu ve en az sıklıkta yer verilen değerlerin ise barış, birlik ve özgürlük olduğu görülmüştür. Bu kapsamda, çizgi film karakterlerinin izleyenlerin değer kazanımlarını da etkileyeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çizgi film, Evrensel değerler, Erken çocukluk, Vikingler.

Abstract

This research was carried out to reveal the universal values in the cartoons and how often these values are included in the cartoons. One of the qualitative research methods, document analysis, was used. The cartoon that will to be examined was decided by asking 300 children between the ages of 5 and 6 about their most preferred cartoon to watch on television. On this basis, the Vikings cartoon has been taken into consideration. UNESCO's existing universal values are included in the main category for the document review method. They are cooperation, happiness, honesty, humility, love, peace, respect, responsibility, simplicity, tolerance, freedom, and unity values. The 20 most-watched episodes of the Vikings cartoons were analyzed in-depth with the content analysis method in terms of the value list on the social networking website, Youtube. The results showed that all the universal values, except for simplicity, are included in

Kaymak, N. ve Öğretir Özçelik, A.D. (2020). Evrensel değerler üzerine bir inceleme: Vikingler çizgi filmi örneği, 26-43.

the cartoon of the Vikings. The most frequently used values in the Vikings cartoon are love, happiness, respect, and cooperation. The least frequent values are peace, unity, and freedom. It is believed that cartoon characters affect their audience as well as the audience's value gains.

Keywords: Cartoon, Universal values, Early childhood, Vikings.

GİRİŞ

Değerler, toplumun inanç ve normlarından farklı olarak, kişiliğimizin önemli bir bileşeni, tavır ve davranışlarımızın kritik nedenleridir. Temel değerler dünyadaki tüm insanlar tarafından kabul edilmektedir (Schwartz, 2012). Inglehart (1997), değerleri; bir kültür ya da bir toplum içinde yaygın olarak paylaşılan ve nesilden nesile aktarılan bir tutum ve bilgi sistemi olarak tanımlamaktadır. Ayrıca bireylerin değerlerinin, inançları ve motivasyonları çerçevesinde şekillendiğine dikkat çekmektedir (Inglehart, 1997; akt Ülavere ve Veisson, 2015). Değerler, insanların tutum ve davranışlarını yönlendirmektedir, değerlerin farklı insanlar tarafından nasıl anlaşıldığını anlamak değerlerin gelişimine destek olmak için önemlidir.

Bazı sosyal bilimcilere göre, değerlerin toplumdaki işlevleri; kişilerin dikkatini yaşamda “önemli” olarak görülenler üzerine yoğunlaştırmak, sosyal rollerin seçilmesinde ve iyi bir birey olma yolunda yol gösterici olmak, kişileri doğru davranışları yapmaya yönlendirmektedir. Ayrıca değerler, sosyal problemlerin varlığını azaltmakta ve toplumun düzenini sağlamaktadır (Fichter, 2012). Değerler, bireylerin biyolojik ihtiyaçlarını karşılamak, sosyal etkileşime izin vermek ve toplumun işleyişini sağlamak gibi insanlığın ortak amaçlarına hizmet ettiğinden evrensel olarak ele alınmalıdır.

Değer kazanımında araştırmacılar, ne tür değerler nasıl ve ne zaman kazandırılmalı sorularını cevaplamaya çalışmışlardır. Alan yazın incelendiğinde ortak değerlerden bazılarının önceliğine dikkat çekildiği görülmektedir. Ne zaman kazandırılmaya başlanmalı sorusu ise çocukların kişilik gelişimiyle alakalıdır. Kişilik gelişiminin büyük bir bölümünün okul öncesi dönemde gerçekleştiği düşünüldüğünde, değer kavramının bu dönemde geliştirilmesi gerektiği açık şekilde görülmektedir. Değer eğitimi, aile ve sosyal çevre ile bağlantılı olarak ilerlemelidir (Keskinöğlü, 2011, s. 29-32). Doğumdan itibaren bireyin uygun tutum ve davranışları geliştirmesi önce ailede daha sonra öğrenim hayatında sahip olacağı değerler ve becerilerle mümkün olmaktadır. Birçok ülkede insani değerlerin çocuklara kazandırılmasına temel eğitim kanunlarında yer verilmektedir. Eğitim politikaları ve programları buna göre şekillenmektedir.

Değer ve karakter eğitimi politikaları, okullar açısından incelendiğinde, bu programların etkililiği konusunda bazı eleştiriler olduğu görülmektedir. Değer ve karakter eğitimi politikaları değerlendirildiğinde, akademik başarıda önemli farklılıklar gözükmesine de pek çok okulda uygunsuz davranışların azaldığı, okula devam etme, disiplin başvurularında azalma, zorbalık ve şiddet olaylarında azalma olduğu görülmektedir (Otten, 2000). Bu durum değerler eğitiminin sadece okulların bir sloganı olmadığı, değer ve erdem gelişiminin günlük yaşama dahil edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Evrensel değerleri içselleştirmiş dünya çocukları yetiştirmek ve gençleri ahlaklı vatandaşlar olarak yetişkin yaşamlarına hazırlamak değer eğitiminin amacı olmalıdır.

Kişilik özelliklerinin birçoğu çocukluk döneminde gelişmektedir. Bu dönemde, çevresindeki insanların çocuğa nasıl davrandığı kişilik gelişimini etkilemektedir. Evde ya da okulda etkili kişilik gelişiminin desteklenmesinde, çocuğun çevresindekilerin çocuğa ve diğer bireylere yönelik davranışları etkili olmaktadır. (Berkowitz, 2002). Hoşgörü ve empati gibi davranışların modellenmesi çocuklarda olumlu davranışların gelişimine,

şiddet ve yalancılık gibi davranışların modellenmesi de olumsuz davranışların artmasına neden olmaktadır. Çocukların saygılı ve sorumlu olmaları, yaşamlarındaki yetişkinlerin saygılı ve sorumlu davranmalarına bağlıdır.

Çocuklar, değerlerle çevrili bir kültür ve toplumun içinde dünyaya gelirler. Büyüme sürecinde, toplum tarafından aktarılan tutum ve davranışlar yoluyla ahlaki ve etik bir temel geliştirirler. Kişilik gelişimi başlangıçta genetik özellikler sonrasında birçok çevresel faktörden etkilenecek şekilde şekillenmektedir. Çocuklar, değerler ile ilgili davranışlarını, duygularıyla bağlantılı olarak sosyalleşme süreci içerisinde geliştirmektedir. Tüm yaşam deneyimleri bilinçli ya da bilinçsiz olarak çocukların değer edinimine katkı sağlar. Bugün çocuklara aktarılan her türlü değer, gelecekte toplumun bakış açısını yansıtacaktır.

Erken çocukluk döneminde yer alan çocuklar istediklerine ulaşmak için çeşitli yollar denemektedir. Üç yaş civarında istediklerini ailesine ağlayarak yaptırabilen bir çocuk dört beş yaş civarında kendi elindekiyle istediği şey arasında takas yapma çözüm yolunu seçebilmektedir. Çocuklar zaman içerisinde başkalarına saygı duymayı, kendi haklarının yenmemesi için başkalarının haklarını yememeyi, tutarlı davranışlar göstermeyi öğrenmektedir. Okul çağına gelindiğinde süper ego gelişmiştir ve çocuklar davranışlarında vicdan duygusunu da kullanmaya başlamaktadır. Çocuklar otoritenin yokluğunda da içten gelen uyarılma ile doğru davranışları göstermektedir. Ulaşılabilecek bir sonraki düzeyde çocuklar başkalarına zarar vermemek ve doğru davranmaktan bir adım daha öteye giderek başkalarına yardım etmekte, insanlara karşı özverili davranmakta ve bu şekilde hoşgörü duygusu gelişmektedir. Her çocukta vicdan duygusunun gelişim düzeyi farklılık göstermektedir (Yörükoğlu, 2006, s.222). Vicdan kavramı, kişinin kendi davranışları üzerine iç düzenleme yapmasıdır. Erken çocukluk vicdan gelişimi açısından önemli bir başlangıç noktasıdır. Bu dönemde, çocukların doğru ve yanlış davranışın farkında olduğu, yavaş yavaş empati becerisine sahip olmaya başladıkları ve uygun olmayan davranışlarının sonucunda rahatsızlık duydukları görülmektedir (Santrock, 2017, s. 248).

Aile, çocuğun kişilik oluşumunda ve değerlerin ediniminde en etkin öğedir. Akranlar, okul, medya ve din de bu gelişime katkı sağlamaktadır. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü [UNESCO] (2002), erken çocukluk ve değerler eğitimi eylem planında toplumda çocukların ihtiyaç ve haklarının öneminin anlaşılması için, medya aracılığıyla besleyici ve önleyici bir yaklaşımın ele alınması ve farkındalık yaratılması gerektiğini ifade etmiştir. Erken çocukluk değerler eğitimi eylem planı için bir dizi eylemi kapsayan yedi program alanı önerilmiştir. Bunlardan biri medya ve iletişim yoluyla değerlerin savunucusu ve destekleyicisi olmaktır. Medyanın verdiği mesajlar değer temelli olmalı, tüm çocukların kaliteli medya kanallarına ulaşması güvence altına alınmalıdır. İzleyicilerin ihtiyaçlarını keşfetmek ve kaliteli medya yapımlarının oluşmasını desteklemek, çocukların izleme süreleri içerisindeki programları kontrol altına almak, bu program alanının içeriğidir.

Medya aracılığıyla çocuklara sunulan yayınların başında çizgi filmler gelmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (2018) verileri, çocukların en çok izlediği yayın türünün çizgi filmler olduğunu ifade etmektedir. Çizgi filmlerin temel işlevi eğlendirerek öğretmektir. Çizgi filmlerde kahramana yüklenen bir misyon bulunmakta ve bu durum çocuklar üzerinde etki bırakmaktadır. Olaylar genellikle gerçekçi bir biçimde sunulmamakta, simgesel bir anlam söz konusu olmaktadır. Çocuğun algılama biçimine ve gerçek yaşam tecrübelerine göre, zihninde yer bularak davranışlarına yansımaktadır (Can, 2002, s. 90). Okul öncesi çocukların rol model olarak benimsedikleri kişiler

Kaymak, N. ve Öğretir Özçelik, A.D. (2020). Evrensel değerler üzerine bir inceleme: Vikingler çizgi filmi örneği, 26-43.

arasında çizgi film karakterleri de yer almaktadır. Çocuklara çizgi film karakterlerini neden model aldıkları sorulduğunda, karakterlerin sevimli ve komik olma, iyilik yapma, yardım etme ve vatani koruma davranışlarını ifade etmişlerdir. Çizgi film kahramanlarının karakter özelliklerinin çocukları etkilediği ve değer kazanımına katkı sağladığı görülmektedir. Çocuğun gerçek hayatta model aldığı kişiler ile çizgi filmlerde model alınan karakterlerin benzer sebeplerle örnek alındığı görülmektedir (Oruç, Tecim ve Özyürek, 2011). Erken çocukluk evresi, hayal ile gerçek kavramları arasında bir geçişi barındırmaktadır. Çocukların hayal dünyalarının genişliğinden dolayı çizgi filmlerden etkilenmeleri olası bir durumdur.

Çizgi filmler yoluyla resmi olarak değer eğitimi verilmesi ve kültür aktarımı yapılması planlanmamış olsa da çocuklar örtük olarak çizgi filmin akışında yer verilen değerlere maruz kalmaktadırlar. Çocuklar değerlerin ne ifade ettiği konusunda net bir görüşe sahip değildir. Değerler, çocukların gelişim sürecinde tutum ve davranışlarına yansımaktadır. Rashid (2015), Hindistan'daki çocuk programlarının çocuklar üzerine etkilerini incelediği araştırmasında, çizgi film karakterlerinin özellikle küçük çocukların davranışlarını derinden etkilediği sonucuna varmıştır. Dünya genelinde yapılan çeşitli araştırmalar da çizgi filmlerin olumlu ya da olumsuz rol modeller barındırdığını göstermektedir.

Çizgi filmlerde olumlu evrensel değerlere yer verilmesi tüm dünya çocuklarının değer edinimine katkı sağlamaktadır. Çocukluk döneminde kullanılan çocuk yayınları ile evrensel değerlerin farkındalığı oluşturulabilmekte ve bu bilinç tüm toplumlarda yaygınlaştırılabilmektedir. Bu kapsamda bu araştırmanın amacı 5-6 yaş grubu çocukların izlemeyi en çok tercih ettikleri çizgi filmlerde yer alan evrensel değerleri ve bu evrensel değerlerin düzeylerini saptamaktır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, 5-6 yaş grubu çocukların en çok izledikleri çizgi filmlerin evrensel değerleri içermeye durumu araştırılmıştır. Bu amaçla, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi yöntemi, dokümanlara ulaşma, özgünlüğü kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi raporlaştırma aşamaları kullanılarak gerçekleştirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 194). Araştırma için Gazi Üniversitesi Etik Komisyonundan 77082166-302.08.01 karar numaralı, 02 toplantı sayısı ile 12.02.2019 tarihinde gerekli izin alınmıştır.

Araştırmanın Veri Kaynağı

Bu araştırmada incelenecek olan nitel veriler, okul öncesi eğitimi alan 5-6 yaş grubu 300 çocuğa kişisel bilgi formları aracılığıyla izlemeyi en çok tercih ettikleri çizgi filmler sorularak oluşturulmuştur. Araştırmacı gönüllülük esasına göre çocuklar ile birebir görüşme yaparak Kişisel Bilgi Formları aracılığıyla bilgi toplamıştır. Toplanan bilgiler işlenerek çocukların izlemeyi en çok tercih ettikleri çizgi filmlere ve çizgi film izleme sürelerine ulaşılmıştır. Buna göre, çocukların televizyonda izlemeyi en çok tercih ettikleri çizgi filmler; Vikingler(87), Keloğlan Masalları (71), Niloya(38), Rafadan Tayfa (32), Maşa ve Koca Ayı(27), Harika Kanatlar (13), Diğer (32) olarak belirlenmiştir. 5-6 yaş grubu çocukların izlemeyi en çok tercih ettikleri, Vikingler çizgi filmi, araştırmanın

veri kaynağını oluşturmuştur. Çizgi filmin sözel ve görsel içerikleri birlikte değerlendirilerek kategorilere ayrılmıştır. Bir bölümü ortalama 10-15 dakika süren çizgi filmin toplam 20 bölümü incelemeye alınmıştır. Vikingler çizgi filminin yayınlanan bölümleri sosyal paylaşım sitesi Youtube üzerinden görüntülenme sayısı en yüksek olan bölümler arasından seçilerek izlenip incelenmiştir. Vikingler çizgi filmiyle ilgili bilgiler ve incelenen bölümler aşağıda verilmiştir:

Vikingler, son zamanlarda TRT Çocuk kanalında yayınlanan Avusturya-Japonya ortak yapımı bir çizgi filmidir. Dünya genelinde çeşitli televizyonlarda yayınlanmaktadır. Viking köyü Flake'in şefi Halvar'ın zeki oğlu Viki'nin ve diğer mürettebatın maceralarını konu edinmektedir. Bu çizgi film, İsveçli yazar Runer Jonsson'nın Viking adlı romanından uyarlanmıştır. Viki, olaylara zekice çözümler bulan iyi kalpli bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Vikinglerde yer alan diğer başlıca karakterler; Halvar, Urobe, Ylva, Yilvi, Snorre, Gorm, Ulme, Faxe, Ture'dir.

Vikingler çizgi filminin; Canavar Macerası, Kaybolan Eşyanın Sırrı, Kurda Dikkat Edin, Özgür Yilvi, Çöl, Dansçı Ayı, Kanal, Unutulmuş Hazine, Neredeyse Bir Hazine Adası, Mantar Peşinde, Su Çiçeği, Tatil Adası, Turta, Tepe Taklak, Korsan Gilby, Yaramaz Prens Loki, Endülüs Macerası, Tünel, Olimpiyatlar, Bambu Sürprizi adlı bölümleri incelenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı olarak, UNESCO tarafından desteklenen, dünyanın birçok yerinde uygulanan yaşayan değerler eğitimi programının kapsadığı ve evrensel değerler olarak nitelendirilen değerler listesi kullanılmıştır. Bu değerler; sevgi, saygı, dürüstlük, iş birliği, mutluluk, alçakgönüllülük/tevazu, barış, sorumluluk, sadelik, hoşgörü/tolerans, birlik/dayanışma, özgürlük değerleridir. Doküman incelemesi için ana kategori 12 evrensel değer, değerlerin ifade ediliş biçimleri alt kategorilerdir. Her bir kategori, çizgi filmdeki sözel ve görsel içeriklere göre alt kategorilere ayrılmıştır. İlk incelemenin sonunda oluşan 12 temel değer ve alt kategorileri, beş uzmana danışılarak düzenlenmiş ve tüm bölümler ikinci kez değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Vikingler çizgi filmine, sosyal paylaşım sitesi Youtube üzerinden ulaşılmıştır. Çizgi filmlerin her bir bölümü önce izlenmiş sonrasında transkripsiyonu yapılmıştır. Transkripsiyonu yapılan bölümler araştırmacılar tarafından evrensel değerler açısından incelenmiştir. İlk incelemenin sonunda oluşan 12 temel değer ve alt kategorileri uzman görüşleri ile düzenlenerek tüm bölümler ikinci kez değerlendirilmiştir. İncelenen bölümlerde analiz birimi olarak cümleler kullanılmıştır. Değer ifade eden sözel içerikler, görsel içeriklerle bütünleştirilerek cümle bazında alt kategorilere ayrılmıştır. Metinlerdeki cümleler değer ifade ediyorsa kategoriye dahil edilmiştir, diğer ifadeler kategoriye dahil edilmemiştir. İncelenen çizgi filmlerde, birbiriyle ilişkili olan bölümler aynı kategoriler altında toplanmıştır.

Güvenirliliği sağlamak için Vikingler çizgi filminin beşer bölümü alanda çalışan iki uzman tarafından tekrar kodlanmıştır. Çalışmanın güvenirliliği açısından kodlayıcılar arasındaki benzerlik önemlidir. Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilen güvenirlilik formülü görüş birliği sağlanan ve sağlanmayan ifadelerin güvenirliliğe etkisini ortaya koymaktadır. Bu modele göre görüş birliği oranının en az %80 olması

Kaymak, N. ve Öğretir Özçelik, A.D. (2020). Evrensel değerler üzerine bir inceleme: Vikingler çizgi filmi örneği, 26-43.

gerekmektedir (Miles ve Huberman, 1994, Akt; Baltacı, 2017). Bu araştırmada kodlayıcılar arasındaki benzerlik %86 olarak bulunmuştur.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgular açıklanmıştır. Vikingler çizgi filminde yer alan evrensel değerlere ve bu değerlere ne sıklıkta yer verildiğine ilişkin bulgular Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Evrensel Değerlerin Vikingler Çizgi Filmi ’nde Yer Alma Sıklığı

Boyut	Olumlu Özellikler	Vikingler
Evrensel Değerler	1. Sevgi	91
	2. Mutluluk	31
	3. İş birliği	26
	4. Saygı	25
	5. Sorumluluk	16
	6. Alçakgönüllülük/ Tevazu	13
	7. Dürüstlük	9
	8. Hoşgörü/ Tolerans	9
	9. Barış	4
	10. Birlik/ Dayanışma	4
	11. Özgürlük	2
	12. Sadelik	0
	Toplam	230

Vikingler çizgi filminin incelenen bölümlerinde evrensel değerlere Tablo 1’de yer verilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde, en sık işlenen değer sevgi ve en az işlenen değer özgürlük olduğu görülmüştür. Sadelik değerine ise hiç yer verilmemiştir.

Vikingler çizgi filminde yer alan evrensel değerlere, hangi ifadeler yoluyla ulaşıldığını gösteren tablolar ve bunlara ilişkin örnekler aşağıda verilmiştir.

Tablo 2.

Sevgi Değerinin Vikingler Çizgi Filmi ’nde İfade Ediliş Biçimleri

Evrensel Değer	Değere İlişkin İfade Biçimleri
Sevgi	Sevgi hitapları
	Sevgisini ifade etmek
	Takdir, beğeni, övgü sözlerini dile getirmek
	Sevgisini belli edecek davranışlarda bulunmak
	İlgi göstermek, değer vermek
	Duygu ve düşüncelerini paylaşmak
	Zaman ayırmak, birlikte olmak
Kişiyi olduğu gibi kabul etmek	
Toplam	91

Vikingler çizgi filminde en sık yer verilen evrensel değer sevgidir. Sevgi değerine Tablo 2’de belirtilen şekillerde yer verilmiştir. Bu alanda yapılan çalışmalar çocuklara yönelik hazırlanan çizgi filmlerin sevgi değerine sıklıkla yer verdiğini göstermektedir. Sevgi değerine ilişkin örnekler:

Faxe - Bunu özel olarak senin için parlattım Gorm güvende olman için
Viki – Bu da suyun altında daha fazla kalmanı sağlar
Gorm – Harikaa

Gorm – Haaaa (İnciyle sudan çıkar)

Halvar – Büyük bir cesaret örneği gösterdin, sen gerçek bir Vikingsin Gorm

Tablo 3.

Mutluluk Değerinin Vikingler Çizgi Filmi 'nde İfade Ediliş Biçimleri

Evrensel Değer	Değere İlişkin İfade Biçimleri
Mutluluk	Gülmek, Duygularını ifade etmek Sevdiği şeyleri yapmak Mutluluğunu ifade etmek, neşelenmek Mutluluk içeren ifadeler
Toplam	Hediye vermek, sürpriz yapmak 31

Mutluluk değeri Vikingler çizgi filminin incelenen bölümlerinde en çok yer alan değerlerden biridir. Vikingler çizgi filminde mutluluk değerine yer verilme şekilleri Tablo 3'te gösterilmektedir. Tablo 3'te görüldüğü gibi Vikinglerde yer alan karakterlerin duygularını ifade etmeleri, gülmeleri ve grup içi uyumlu eğlence anlayışları mutluluk değeri olarak karşımıza çıkmaktadır. Mutluluk değerine ilişkin örnekler;

Ulme: Aahhh daha güzel bir şey olamaz bundaaann, muthuyum karnım doydu da ondan, dostlarımla birlikteyim ve karnım tok.

Rodrigo – Şeyy boğam ve ben sizinle gelemeyiz, elbette ama siz Endülüs 'ün güzelliklerinden birini evinize götürebilirsiniz

Halvar – İu ne var bunda?

Rodrigo – Diş macunu ve güzel koku var

Tablo 4.

İş birliği Değerinin Vikingler Çizgi Filmi 'nde İfade Ediliş Biçimleri

Evrensel Değer	Değere İlişkin İfade Biçimleri
İş birliği	Başkalarına iş birliği teklif etme kabul etmek Grupta iş paylaşımı ve iş birliği yapmak Grup etkinliklerine katılmak Bir işi iş birliği ile tamamlamak
Toplam	28

İş birliği değeri, Vikingler çizgi filminde en sık yer verilen değerlerden biridir. Vikingler çizgi filminde iş birliği değerine yer verilme şekli, Tablo 4'te gösterilmektedir. Vikingler çizgi filminde, sıklıkla iş birliği içeren davranışlara yer verilmiştir. İş birliği değerine ilişkin örnekler:

Gadyo – Pekâlâ o zaman iznimle geçip gidebilirsiniz sadece bu seferlik

Rodrigo – Haaaa

Halvar – Tamam Ture ve Snorre boğayı kuyuya götürsün biz Rodrigo 'yu alıp Urobe 'ye gidelim

Gilby – “Size eşlik edeyim kralım bende Boldır 'a yardım etmek isterim”

Halvar – “Elbette mümkün olduğunca çok yardıma ihtiyacımız var”

Kaymak, N. ve Öğretim Özçelik, A.D. (2020). Evrensel değerler üzerine bir inceleme: Vikingler çizgi filmi örneği, 26-43.

Tablo 5.

Saygı Değerinin Vikingler Çizgi Film'i 'nde İfade Ediliş Biçimleri

Evrensel Değer	Değere İlişkin İfade Biçimleri
Saygı	Saygılı davranışlar göstermek Karşısındakine değer vermek Nerede ne yapılacağını bilmek Hak talep ederken ve ararken saygılı davranmak
Toplam	27

Saygı değerine Vikingler çizgi filminde orta düzeyde yer verilmektedir. Vikingler çizgi filminde saygı değerine yer verilme şekilleri Tablo 5'te gösterilmektedir. Saygı değerine ilişkin örnekler:

Ylva – Umarım bu sene mersin çiçeklerinin açmasına yetecek kadar güneş açmıştır

Ture – Hapşuu özür dilerim ne zaman mersin çiçeği lafını duysam hapşırıyorum onlardan en son yediğimde vücudumun her yerinde küçük kabarcıklar çıkmıştı

Halvar – İyi yolculuklar sevgili bayım

Gemi kaptanı – Bayım sizi böyle zor durumda bırakıp gidemeyiz

Tablo 6.

Sorumluluk Değerinin Vikingler Çizgi Film'i 'nde İfade Ediliş Biçimleri

Evrensel Değer	Değere İlişkin İfade Biçimleri
Sorumluluk	Bir işi üstlenmek Çevresindeki canlıları koruma, bakımına yardım etmek Ortaya çıkabilecek durumlara karşı önlem almak Ortaya bir olumsuzluk çıktığında bunu üstlenmek, vicdani rahatsızlık duymak
Toplam	16

Sorumluluk değeri, Vikingler çizgi filminde orta düzeyde yer verilen değerlerden biridir. Vikingler çizgi filminde sorumluluk değerine yer verilme şekilleri Tablo 6'da gösterilmektedir. Sorumluluk değerine ilişkin örnekler:

Viki – Aaaah Ulme korsanlar var gemimizi almaya geliyorlar

Ulme – Nee korsanlar mı? İşimiz bitti

Viki – Hayırr henüz bitmedi benim bir planım var

Halvar – Elbette geri döneceğiz ama sizler şimdilik burada kalacaksınız, ben ve adamlarım geri dönüp o utanmaz ayıyı kasabamızdan kovacağız uuu ve Ulme'yi kurtaracağız

Tablo 7.

Alçakgönüllülük/ Tevazu Değerinin Vikingler Çizgi Filmi 'nde İfade Ediliş Biçimleri

Evrensel Değer	Değere İlişkin İfade Biçimleri
Alçakgönüllülük/ Tevazu	Hatalarımı itiraf edebilmek Hatalarının karşılığında af, özür dilemek
Toplam	13

Alçakgönüllülük/Tevazu değeri Vikingler çizgi filminde orta düzeyde yer alan değerlerden biridir. Vikingler çizgi filminde alçakgönüllülük/tevazu değerine Tablo 7’de belirtilen şekillerde yer verilmektedir. Alçakgönüllülük/ Tevazu değerine ilişkin örnekler:

Ulme – İuu yağcılıkta bir yere varamazsın, benden özür diler dilemez size yardım edicem

Halvar – Hee özür dilemek mi huuumm şey pekâlâ özür dilerim

Gilby – “Ahh boldır ben sana zarar gelsin istemedim sadece gemiye binmeyi çok istemiştim”

Tablo 8.

Dürüstlük Değerinin Vikingler Çizgi Filmi 'nde İfade Ediliş Biçimleri

Evrensel Değer	Değere İlişkin İfade Biçimleri
Dürüstlük	Herhangi olumsuz bir durumda doğruyu söylemek Sözünü yerine getirmek Açık sözlülük Sevgi ve güven ortamı oluşturmak
Toplam	9

Vikingler çizgi filminde dürüstlük az sıklıkta yer verilen değerlerden biridir. Dürüstlük değerine, Tablo 8’de gösterilen şekillerde yer verilmektedir. Dürüstlük değerine ilişkin örnekler:

Rodrigo – Sporcu yeminiii, şimdi takım kaptanlarını buraya davet ediyorum lütfen siz ve takımlarınız oyunların ruhuna göre yarışacak mısınız? Hile yapmayacağınıza yemin eder misiniz?

Herkes – Eeeeeett

P. Badura – Aaa hayır güneş batmak üzere masalcı adama vaktinde yetişemeyeceğiz

Viki – Evet yetişeceğiz sana söz verdim ya bir ateş yakacağız ve babam bizi bulacak

Tablo 9.

Hoşgörü / Tolerans Değerinin Vikingler Çizgi Filmi 'nde İfade Ediliş Biçimleri

Evrensel Değer	Değere İlişkin İfade Biçimleri
Hoşgörü/Tolerans	Kendilerine ve başkalarına karşı hoşgörülü olmak Bşkalarının duygularını anlamak Yapılanlara iyilikle karşılık vermek Kendisinin ve başkalarının hata yapabileceğini kabul etmek
Toplam	9

Kaymak, N. ve Öğretir Özçelik, A.D. (2020). Evrensel değerler üzerine bir inceleme: Vikingler çizgi filmi örneği, 26-43.

Hoşgörü değeri Vikingler çizgi filminde az sıklıkta yer verilen değerlerden biridir. Hoşgörü değerinin ifade ediliş şekilleri Tablo 9’da gösterilmektedir. Hoşgörü/Tolerans değerine ilişkin örnekler;

Prenses Badura – Kimse benim için endişelenmez asla bir şey yapmama izin vermezler dadımı bir görmek lazım o çok inatçıdır ve çok katıdır Badura odanı temizle, Badura burnunu karıştırma, Badura saraydan çıkma, sakın off eğlenmeme asla izin vermiyorlar.

Viki – Fırtına sona erdiğinde gidip babamı buluruz o senin dadınla konuşabilir eminim şu masalcı adama gitmene ikna eder hatta hep birlikte gideriz olur mu?

Yilvi – “Bize katılmasına izin verelim mi onu en başından aramıza almamız gerekirdi”

Halvar – “Peki Loki sadece bir sonraki geziye gelemeyeceksin ondan sonra sen de bize katılacaksın”

Tablo 10.

Barış Değerinin Vikingler Çizgi Filmi 'nde İfade Ediliş Biçimleri

Evrensel Değer	Değere İlişkin İfade Biçimleri
Barış	Kişiler arası barışın devam ettirmek Şiddet, ırkçılık vb. karşıtı tutumlar sergilemek
Toplam	4

Vikingler çizgi filminde barış değerine çok az sıklıkta yer verilmiştir. Vikingler çizgi filminin incelenen bölümlerinde barış değerine tablo 10’da belirtilen şekillerde yer verilmiştir. Barış değerine ilişkin örnekler:

Rodrigo – Herkesin kuyuyu kullanmasına izin vereceğine dair yemin eder misin?

Gadyo – Evet tabi ederim

Rodrigo – Ben onu bırakalım derim hepsini bırakalım evet dostlarınız siz de gidebilirsiniz daha iyi bir patron bulacağınıza eminim hahahaha. Evvet kimler kuyunun serin suyundan içmek ister. Yaptıklarınız için size ne kadar teşekkür etsem azdır.

Kaptan – Ya hemen gidin ya da onu denize atarım.

Halvar – Biraz sakın ol pişman olacağın bir şey yapma seninle bir anlaşmaya varabileceğimize eminim, kimsenin incinmesine gerek yok.

Tablo 11.

Birlik/Dayanışma Değerinin Vikingler Çizgi Filmi 'nde İfade Ediliş Biçimleri

Evrensel Değer	Değere İlişkin İfade Biçimleri
Birlik / Dayanışma	Eylem birliği, güç birliği yapmak
Toplam	4

Birlik/Dayanışma değeri Vikingler çizgi filminde çok az sıklıkta yer verilen değerlerden biridir. Birlik/Dayanışma değerine Tablo 11’de gösterilen şekilde yer verilmiştir. Birlik/Dayanışma değerine ilişkin örnekler:

P. Badura – Lütfen yardım edin ben prenses Badurayım ve haydutlar tarafından kaçırıldım.

Halvar – Merak etmeyin prensesim biz sizi koruruz. Vikinglerim prensesi koruyun.

Alof – Adada bir yerde saklı ama geminizi parçalamadan o kayalıkları aşmanız için çok usta bir denizci olmanız gerekiyor.

Halvar – Ahahaha bu sayede hazinemize hazine katabiliriz. Ah merak etme sen, seni kaderine terk edecek değiliz Alof birlikte o adaya gideceğiz ve hazineyi evine götürmene yardım edeceğiz.

Tablo 12.

Özgürlük Değerinin Vikingler Çizgi Filmi 'nde İfade Ediliş Biçimleri

Evrensel Değer	Değere İlişkin İfade Biçimleri
Özgürlük	Kendi seçimlerini yapmak, hak ve özgürlüklerini savunmak
Toplam	2

Özgürlük değeri, Vikingler çizgi filminde en az sıklıkta yer verilen değerdir. Özgürlük değerine, Tablo 12'de gösterilen şekilde yer verilmiştir. Vikingler çizgi filminde özgürlük değerine olumlu olarak sadece iki yerde yer verildiği saptanmıştır. Özgürlük değerine ilişkin örnekler:

Viki – İyi ama neden babamın devesini aldın sen?

P. Badura – Mecbur kaldım tamam mı ödünç almak zorundaydım, gitmem gereken bir yer var ve orada bir adam, bir masalcı var. Çok güzel masallar anlatıyor. Her yıl sadece bir kere ortaya çıkıyor ve gitmeme asla izin verilmiyor.

Snorre – Birazcık mola veremez miyim? gerçekten çok yorulduğum ayaklarım ağrımaya başladı.

Dadi – Fırtına dinene kadar beklemek zorundasınız.

Snorre – Ama bu hiç adil değil ki sen öylece oturabiliyorsun.

Sadelik değerine Vikingler çizgi filminin incelenen bölümlerinde hiç yer verilmemiştir. Yapılan birçok araştırma, incelenen veri fark etmeksizin sadelik değerine çok az sıklıkta yer verildiğini ya da hiç yer verilmediğini ortaya koymaktadır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre Vikingler çizgi filminde yer verilen evrensel değerler; sevgi (91), mutluluk (31), işbirliği (26), saygı (25), sorumluluk (16), alçakgönüllülük /tevazu (13), dürüstlük (9), hoşgörü/ tolerans (9), barış (4), birlik /dayanışma (4) ve özgürlük (2) değerleridir. UNESCO'nun desteklediği evrensel değerler listesinden sadelik değerine Vikingler çizgi filminin incelenen bölümlerinin hiçbirinde yer verilmediği görülmüştür. Yer verilen evrensel değerler ve yer verilme sıklığı önceki araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Değerler bakımından incelenen birçok veri seti sevgi, mutluluk, iş birliği ve saygı gibi birçok değeri öncelikli olarak içerirken barış, birlik, alçakgönüllülük ve sadelik gibi değerleri az sıklıkta içermektedir. Akyüz (2019), TRT Çocuk kanalında yayınlanan çizgi filmleri kültürel farklılıklarla ilgili değerler bakımından incelemiş ve en sık rastlanan değer sevgi olduğunu ifade etmiştir. Sonrasında sırasıyla yer verilen değerlerin yardımlaşma, saygı, hoşgörü, barış ve adalet olduğu görülmüştür. Özyürek, Kaya, Yeşil ve Karadaş (2018), yapmış oldukları araştırmalarında Keloğlan Masalları çizgi filmini değerler bakımından incelemişlerdir. İnceleme sonucunda, güven, sorumluluk, yardımseverlik/iş birliği, sevgi/şefkat değerlerinin çizgi filmde yer aldığını bulmuşlardır. Vikingler çizgi filminin incelenen bölümlerinde ise güven hariç diğer değerlere yer verildiği görülmüştür. Cengiz ve Duran (2017), okul öncesi döneme ait hikâye ve masalları evrensel değerler bakımından

inceleyerek kitaplarda en fazla yer verilen değerlerin mutluluk en az yer verilen değerlerin ise barış olduğunu tespit etmişlerdir. Değerlendirilen veri seti farklı olsa da ele alınan değerler bakımından Vikingler çizgi filminde en çok yer verilen değerlerden biri mutlulukken az yer verilen değerlerden birinin barış olduğu görülmüştür. Şentürk ve Keskin (2019), Rafadan Tayfa çizgi filmi milli ve evrensel değerler bakımından ele alarak evrensel değerlere milli değerlerden daha fazla yer verildiği sonucuna varmışlardır. Rafadan Tayfa çizgi filminde sırasıyla en çok yer verilen evrensel değerlerin, yardımseverlik, sevgi, vatanseverlik, saygı ve sorumluluk olduğu görülmüştür.

Beldağ ve Yarar Kaptan (2017), Arabalar 1 animasyon filmi UNESCO yaşayan değerler eğitim programının desteklediği evrensel değerler ve sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerler bakımından incelemiştir. Araştırma sonucunda Arabalar 1 animasyon filmi UNESCO'nun evrensel değerler listesinde yer alan tüm değerlere olumlu ve olumsuz olarak yer verildiği sonucuna varmışlardır. Filmde, olumsuz olarak ele alınan değerlerin film içinde telafi edilerek olumluya dönüştürüldüğü görülmüştür. Duman (2014), Türk okul öncesi eğitim programını değerler açısından inceleyerek sevgi, mutluluk, iş birliği, hoşgörü, paylaşım ve dürüstlük gibi belirli değerlerin müfredatta ele alınmadığını ortaya koymuştur. Okul öncesi eğitim programının, çizgi filmlerde, kitaplarda, hikâye ve masallarda karşılaşılan değerlere benzer değerler içermediği de görülmektedir. Ersoy (2010), İlköğretim öğrencilerinin sahip olduğu dayanışma değerini karikatürler aracılığıyla incelemiştir. Araştırmasında, gösterilen karikatürlerde ilk öğretim öğrencilerinin %55'i dayanışma değerinin olduğunu ifade etmiştir. Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin dayanışma algıları ise, sorunları çözerken dayanışma içinde olmak, dayanışma yapılan durumların olumlu sonuçlar ortaya çıkarması ve ortak amaçlar doğrultusunda dayanışma içinde olmak şeklindedir. Bu çalışmada birlik/dayanışma değerine güç birliği yapmak, eylem birliği yapmak şeklinde yer verilmiştir.

Sevgi ve mutluluk Vikingler çizgi filmi en sık yer verilen değerlerdendir. Mutluluk değerinin ifade edilme biçimleri, mutluluk değerinin araştırmaya alınmadığı çalışmalarda sevgi değeri altında ele alınmıştır. Vikingler çizgi filmi bir arada sevgi ve mutluluk içinde yaşayan bir Viking köyü ele alınmaktadır. Karşılaştıkları olaylar çoğunlukla mutlu bir şekilde sona erdirilmiştir. Bu sebeple en sık yer verilen değer olması beklenen bir sonuçtur. Bir insanın mutluluğunda gelir, iş, topluluk, değerler ve din gibi dışsal faktörler ile akıl sağlığı, fiziksel sağlık, aile deneyimi, eğitim, cinsiyet ve yaş gibi kişisel faktörler belirleyicidir (Helliwell, Layard ve Sachs, 2012). İnsanlara mutlu olup olmadıklarını ya da yaşamlarıyla tatmin olup olmadıklarını sormak toplum hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Ortaöğretim öğrencilerinin değer yönelimlerini belirlemeye yönelik yapılan bir çalışmada öğrencilerden değer sözcüğünden anladıklarını resmetmeleri istenmiş ve en çok sevgi değeri resmedilmiştir. Yazı ile de kendilerini ifade eden öğrencilerin resim ve yazıları arasında da benzerlik bulunmuştur (Tay, Durmaz ve Şanal, 2013). Sevgi ile bağlantılı tavır ve davranışların çocuklar tarafından öğrenilmesi onların bu değeri hayatlarında kolayca uygulayabilmesi açısından önem taşımaktadır. Cekaite ve Andrén (2019), çocukların gülme davranışlarına ilişkin yapmış oldukları araştırmalarında, çocukların gülüşlerinin çoğunlukla birbirlerine karşı olduğunu, grup içi dayanışma ve uyum içerdiğini, akranlarla paylaşılan eğlenme duygusuyla ilişkili olduğunu ifade etmiştir.

İş birliği değeri, Vikingler çizgi filmi sıklıkla yer verilen değerlerden biridir. İş birliği, karşılıklı güven, saygı ve hoşgörü davranışlarını da beraberinde getirmektedir. Saygı değerine, aynı oranlarda yer verilmiştir. İşbirlikçi davranışların önemi, toplumda

çoğunlukla iş birliği ilişkisi bozulduğunda anlaşılmaktadır. Dumova (2007), Amerika’da yayın yapan New Six programını prososyal davranışlar bakımından incelemiş ve programın incelenen 114 bölümünde en sık rastlanan kategorinin yardımlaşma, paylaşma, bakım ve iş birliği olduğunu belirtmiştir. New Six programının topluluk değerlerini tanıtan ve genç izleyiciler için olumlu rol model olduğunu ortaya koymuştur. Araştırma sonuçları bu çalışmada elde edilen sonuçlar ile benzerlik göstermektedir. Balat, Beceren ve Özdemir (2011), yapmış oldukları araştırmalarında, ebeveynlerin çocuklara kazandırılması gereken en önemli değerın saygılı olmak olduğunu ifade ettiklerini belirtmiştir. Saygılı olmayı, kibar ve dikkatli olmak değeri takip etmektedir. Bu kavramlar, saygı değeri çerçevesinde düşünülmektedir.

Sorumluluk ve alçakgönüllülük değerleri de Vikingler çizgi filminde benzer sıklıkta yer almaktadır. İnsan hakları, kişilere bazı ödev ve sorumluluklar yüklemektedir. Sorumluluk bilincinin olmadığı yerlerde ise insan haklarından bahsetmek mümkün olmamaktadır. Tarkoçin, Berktaş ve Uyanık Balat (2013), okul öncesi öğretmenlerin sınıf içindeki iletişimlerinde evrensel değer kullanımını inceledikleri araştırmalarında, öğretmenlerin en çok sorumluluk, yardımlaşma ve nezaket değerlerine yer verdikleri sonucuna varmışlardır. Alçakgönüllülük ise kibirli ve gururlu davranışların karşıtıdır. Estonya’da yapılan bir çalışmada, yönetici, eğitimci ve velilerin en olumsuz baktığı değerin gurur ve kibir olduğu görülmüştür. Gururlu olma, kibir ve bencillik gibi duygularla birlikte düşünüldüğünde alçakgönüllülük değerinin zıttı gibi düşünülmüştür. Katılımcılar, bu değeri çocuklara öğretmenin önemsiz olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmanın bu sonucuna göre, katılımcıların alçakgönüllü ve tevazulu olmaya önem verdikleri düşünülmektedir (Ülavere ve Veisson, 2015). Buna karşın, Beldağ ve Yazar Kaptan’ın (2017), Arabalar 1 animasyon filmiyle ilgili çalışmasında olumlu ve olumsuz olarak en sık yer verilen evrensel değerlerin alçakgönüllülük ve saygı olduğu bulunmuştur. Olumlu ve olumsuz değerlendirmelerin birlikte ele alınmasının bu sonucu ortaya çıkarmış olabileceği düşünülmektedir.

Dürüstlük ve hoşgörü değerlerine de Vikingler çizgi filminin incelenen bölümlerinde aynı sıklıkta yer verildiği görülmektedir. Dürüst davranışların edinilmesi için doğumdan itibaren ebeveynlerin güven duygusunu geliştirmesi, doğru davranışları göstermeleri ve yalana yönlendiren tutum ve davranışlardan kaçınmaları gerekmektedir. Hoşgörü değeri ise sabır, affetme, farklılıklara saygı duymayı içermektedir. Hoşgörülü ortamlarda tüm insanlar hak ve özgürlüklerini rahatça yaşama imkânı bulmakta, nezaket ve alçakgönüllülük de hoşgörü ile var olmaktadır (Hökelekli, 2013, s. 316). Ülavere ve Veisson (2015), Estonya’da bulunan okul öncesi eğitim kurumlarında yapmış oldukları araştırma sonuçlarından birinde katılımcılar geleneklere saygı duymak ve sadakat değerinin cesaret ve dürüstlüğe aykırı olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca ebeveynler, yöneticilere kıyasla çocuklara daha fazla güven ve sadakat değerlerinin öğretilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Tolerans ve sağlık gibi değerlerin, mevcut çalışmadaki tüm katılımcılar tarafından oldukça önemli, önemli veya çok önemli olarak kabul edildiği vurgulanmıştır.

Barış, birlik ve özgürlük değerleri ise Vikingler çizgi filminde en az sıklıkta yer verilen değerlerdir. Bu değerler toplumun var olması için büyük önem taşısa da birçok araştırma yeterince önemli bulunmadığını göstermektedir. Çocuklara barış kültürü oluşturmaya elverişli düşünce yapısı ve davranış şekilleri gösterilmelidir. Şiddetin doğuştan gelmeyip yaşamımız boyunca öğrenilen bir olgu olması, barışında öğrenilmesi gereken bir değer olduğunu göstermektedir. Barış öğretilen bir değer olduğundan eğitimcilerin okul öncesi eğitimde mutlaka barış değerine yer vermeleri gerekmektedir.

Kaymak, N. ve Öğretir Özçelik, A.D. (2020). Evrensel değerler üzerine bir inceleme: Vikingler çizgi filmi örneği, 26-43.

Catzoli-Robles (2016), okul bağlamında barış ve birlik anlayışını açıkladığı araştırmasında barış değerinin, Latin Amerika'nın bazı ülkelerinde öğretilmesinin etik bir zorunluluk olduğunu belirtmiştir. Kamaraj ve Kerem'in (2006), dünya genelinden katılımcılarla yapmış oldukları araştırmalarında, katılımcılar barış değerinin erken çocuklukta verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Çocukların barış değerini edinebilmeleri için yetişkinlerin model olmaları önem taşımaktadır. Einarsdottir, Purola, Johansson, Broström ve Emilson (2015), yapmış oldukları araştırmalarında, İskandinav ülkelerindeki okul öncesi müfredatın temel değer olarak demokratik olmaya vurgu yaptığını ortaya koymuşlardır. Demokratik olma değerine atfedilen alt kategoriler çocukların kendi yaşamları hakkında kararlarını vermeleri ve seçim yapmalarını, kendi hak ve sorumluluklarını kavramalarını, demokratik ortamlarda bulunmalarını içermektedir. Bu araştırmada, kendi seçimlerini yapmak, hak ve özgürlüklerini savunmak özgürlük değeri kapsamında ele alınmış fakat çok az sıklıkta işlendiği görülmüştür. Yapılan araştırmaların çoğunlukla birlik değerini içermediği, içeren araştırmalarda da birlik değerine çok az yer verildiği görülmektedir. Alabay, Can, Kandemir ve Güney (2018), meraklı minik çocuk dergisini UNESCO yaşayan değerler programının değerlerine göre incelemiş ve en az yer verilen değerlerin birlik, sadelik ve özgürlük olduğunu ifade etmiştir. Çalışmanın bu bulgusu ile Vikingler çizgi filminde ortaya koyulan sonuçlar benzerlik göstermektedir.

İnsan topluluk halinde yaşayan bir varlıktır ve bu topluluğun gelişimi için doğumdan itibaren değerlerin kazandırılması gerekmektedir. Değer odaklı bir atmosfer yaratmak, çocukların ihtiyaçlarının algılandığı, değer farkındalığının olduğu bir ortam oluşturmak için çocukların severek takip ettiği çizgi filmlerin dikkatle incelenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, ebeveynlere, eğitimcilere ve içerik üreticilere şu önerilerde bulunulabilir:

Çocukların değerleri anlamlandırmaları için üzerine konuşmaya ve tartışmaya ihtiyaçları vardır. Bu ortamların yaratılması, değer kazanımını desteklemektedir.

Ebeveynler, evrensel değerlerin anlaşılmasını sağlamak için, evrensel değerlerin uygun şekilde geçtiği çizgi filmlerden yararlanabilmektedir.

Çizgi filmlerde, çocukların empati kurdukları karakterler, çocukların kişilik gelişimi açısından önemlidir. Çizgi film yapımcılarının bu konuda hassas davranmaları ve yayınlanan çizgi filmlerin çocuk gelişimi alanı uzmanları tarafından kontrolünün sağlanması gerekmektedir.

Çizgi film yapımcıları, çizgi filmlerde yer alan karakterleri, değerler anlamında donanımlı hale getirip çocukların karşısına örnek alınacak modeller sunabilir.

Eğitimciler, çocuklar için çizgi film önerilerinde bulunurken evrensel değerlerin yer aldığı seçimler yapılmalıdır. Okul öncesi eğitim sınıflarında kullanılan çizgi filmler, çocukların değer gelişimine katkı sağlayan çizgi filmler arasından seçilmeli ve çizgi film izlendikten sonra değerler ile ilgili etkinlikler yapılmalıdır.

Vikingler, çeşitli ülkelerde yayınlanan bir çizgi filmidir. Bir çizgi filmin uluslararası düzeyde tanınır olması için evrensel değerleri içermesi gerekmektedir.

Katkı Oranı Beyanı: Birinci yazar araştırma fikrinin ortaya çıkması, literatür taraması, araştırma verilerinin toplanması ve incelenmesi ile araştırmanın raporlanması aşamalarında, ikinci yazar araştırma fikrinin geliştirilmesi, yöntemin belirlenmesi, tartışma bölümünün zenginleştirilmesi ve makalenin genel düzenlenmesinde katkıda bulunmuştur.

KAYNAKLAR

- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-14
- Berkowitz, M.W. (2002). The science of character education. W. Damon (Eds.), In *Bringing in a New Era in Character Education*, (pp.43-63). Stanford, CA: Hoover Institution Press.
- Can, A. (1996). *Çocuk ve çizgi film*. Konya: Özeğitim.
- Catzoli-Robles, L. (2016). Concepción de paz y convivencia en el contexto escolar. *Ra Ximhai*, 12(3), 433-444.
- Cekaite, A. and Andrén, M. (2019). Children's laughter and emotion sharing with peers and adults in the preschool. *Frontiers in Psychology*, 10, 852-871.
- Cengiz, Ş. ve Duran, E. (2017). Okul öncesi dönemine ait hikâye ve masallardaki değerlerin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 42(191), 205-233.
- Duman, G. (2014). Evaluation of Turkish preschool curriculum objectives in terms of values education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 152, 978-983.
- Dumova, T. (2007). Prosocial content in a local children's television program. *International Journal of Technology, Knowledge and Society*, 2(8), 129-139.
- Einarsdottir, J., Purola, A.M., Johansson, E.M., Broström, S. and Emilson, A. (2015). Democracy, caring and competence: Values perspectives in ECEC curricula in the Nordic countries. *International Journal of Early Years Education*, 23(1), 97-114.
- Ersoy, A. (2010). İlköğretimde değer kazanımlarının incelenmesinde karikatür kullanımı. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 79-103.
- Fichter, J.H. (2012). *Sosyoloji nedir*. (N. Çelebi, Çev.) Ankara: Anı.
- Helliwell, J. F., Layard, R. and Sachs, J. (2012). World Happiness Report (Report No. 4). New York: UN Sustainable Development Solutions Network.
- Hökelekli, H. (2013). *Psikoloji din ve eğitim yönüyle insani değerler*. İstanbul: Dem Yayıncılık.
- Kamaraj, İ. ve Kerem, E. (2006). Erken çocukluk dönemi barış değerine evrensel bir bakış I. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(19), 93-104.
- Keskinoğlu, M.Ş. (2011). Mesnevi temelli değerler eğitimi. İstanbul: Akademi yayıncılık.
- Oruç, C., Tecim, E. ve Özyürek, H. (2011). Okul öncesi dönem çocuğunun kişilik gelişiminde rol modellik ve çizgi filmler. *Ekev Akademi Dergisi*, 15(48), 281-297.
- Otten, E. H. (2000). *Character education*. ERIC Digest.
- Özyürek, A., Kaya, B., Yeşil, Z. ve Karadaş, İ. (2018). Keloğlan Masalları çizgi filminin değerler açısından incelenmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4, 1-11.
- Rashid, A. (2015). Impact of television cartoon channels on children in India. *Journal of Indian Research*, 3(2), 64-72.
- Santrock, J.W. (2017). *Yaşam boyu gelişim*. (G.Yüksel, Çev.) Ankara: Nobel.
- Schwartz, S. H. (2012). An overview of the Schwartz theory of basic values. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1), 2307-0919.
- Şentürk, Ş. ve Keskin, A. (2019). Rafadan Tayfa çizgi filminin milli ve evrensel değerler açısından değerlendirilmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 143-157.
- Tay, B., Durmaz, F. Z., ve Şanal, M. (2013). Sosyal bilgiler dersi kapsamında öğrencilerin değer ve değerler eğitimine ilişkin görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1), 67-93.

Kaymak, N. ve Öğretim Özçelik, A.D. (2020). Evrensel değerler üzerine bir inceleme: Vikingler çizgi filmi örneği, 26-43.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2018). İstatistiklerle çocuk. Ankara:TÜİK.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (2002), Framework for action on values education in early childhood. Paris: UNESCO and Living Values an Educational Program.

Ülavere, P. and Veisson, M. (2015). Values and values education in Estonian preschool child care institutions. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 17(2), 108-124.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Yörükoğlu, A. (2006). *Çocuk ruh sağlığı çocuğun kişilik gelişimi eğitimi ve ruhsal sorunları*. İstanbul: Özgür

Extended Abstract

Objective

Family is the most effective element in the child's personality formation and child's acquisition of his/her values. Other factors such as peers, school, media and religion also contribute to child personality development. The main outlet for children in media is mainly cartoons that are at the top of list for children TV viewing. It is seen that there are cartoon characters adopted by children in their early childhood period as role models. It is thought that the character traits of cartoon heroes affect children and contribute to the children's acquisition of values. In this research, the authors have tried to answer the questions of what values, how and when should be obtained by the children during their early childhood development period. While many studies talk about common values, they draw attention to the priority of some values to others. When positive universal values are included in cartoons, it positively contributes to the value acquisition of children all over the world. As the media outlets are used in childhood, it produces the awareness of universal values among children and this awareness can be expanded in all over societies. The purpose of this research is to examine the effects of cartoons on determining the obtainment and levels of the universal values in children between the ages of 5 and 6 during their pre-school education period.

Method

The model of the research is document analysis, which is one of the qualitative research methods. The data source of the research consists of 20 sections of the Vikings cartoons, which is determined by asking the children in the 5-6 age group who they prefer to watch on TV. The Vikings are about the adventures of the Viking village Flake, chief of Halvar Vikings, the clever son of Viki, and other crew members. It is the co-production of Austria – Japan company. The sections included in the review were first transcribed and then included in the UNESCO universal values list. The values and cartoons are categorized in following values: love, respect, honesty, cooperation, happiness, humility / modesty, peace, responsibility, simplicity, tolerance / tolerance, unity / solidarity, and freedom values. The list created with universal values and subcategories was arranged in consultation with the field experts. The verbal and visual contents of the cartoons were evaluated together and categorization was made on a sentence basis. The contents included in the category of universal values are divided into subcategories according to

their expression. The frequency of the values in the cartoons was determined and analyzed. In order to ensure reliability, five sections were reviewed by two different experts and the similarity between the coders was found 86%.

Result and Discussion

When the researchers examined parts of the cartoon of Vikings, all other universal values except for simplicity are seen to be included in different frequencies. The most frequently processed value is love, and the least processed value is freedom. Similar results were obtained with other studies in which the values in the cartoons were analyzed. The universal values, which are considered as the main category, are tabulated on the basis of frequency according to the frequency of their inclusion in the cartoon of the Vikings. The expressions of the universal values are also explained in tables. The sub-categories of universal value in the studied parts of the Vikings cartoon are as follows: 1. Love - addressing love, expressing love, expressing appreciation words of appreciation, behaving in a way that expresses love, caring, caring about emotions and thoughts, taking time together, being accepting the person as it is; 2. Happiness - laughing, expressing feelings, doing what he likes, expressing happiness, and giving a surprise, 3. Cooperation - accepting to offer cooperation to others, sharing work in the group and collaborate, participating in group activities, and completing a business with cooperation, 4. Respect - showing respectful behavior, valuing the opposite views, knowing how to behave, behaving respectfully while seeking his/her rights, 5. Responsibility - undertaking a job, protecting the living creatures around, helping care, taking precautions against situations that may arise and undertaking conscientious inconvenience in case of a negativity; 6. Humility / Humbleness - admitting mistakes, forgiveness of mistakes, and apologizing, 7. Honesty - saying the truth in any negative situation, fulfilling your promise creating an environment of openness, love and trust, 8. Tolerance / Toleration - to be tolerant to themselves and others, to understand the feelings of others, to respond well to what is done and to accept others as they are who can make mistakes, 9. To maintain peace between people and attitudes against violence, racism, etc. 10. Unity / Solidarity - unity of action, unity of power, 11. Freedom - making their own choices and defending their rights and freedoms.

Conclusion and Suggestions

According to the research results, the universal values included in the cartoon of Vikings; love (91), happiness (31), cooperation (26), respect (25), responsibility (16), humility / modesty (13), honesty (9), tolerance / tolerance (9), peace (4), unity / solidarity (4) are values of freedom (2). The value of simplicity from the list of universal values supported by UNESCO is not included in any of the studied parts of the cartoon Vikings. While many data sets examined in terms of values primarily include many values such as love, happiness, cooperation and respect, they contain values such as peace, unity, humility and simplicity. The fact that the characters that children empathize with in cartoons are appropriate models with universal values affect the personality development of children. Cartoon makers need to be sensitive about this issue and cartoons may be checked by experts in the field of child development. In order for children to make sense of values, they need to talk about it and discuss it. The creation of these kinds of environments supports the acquisition of value. Cartoons that children love to watch

Kaymak, N. ve Öğretim Özüelik, A.D. (2020). Evrensel değerler üzerine bir inceleme: Vikingler çizgi filmi örneği, 26-43.

should be handled carefully in order to create a value-oriented atmosphere, and to create an environment in which children's needs are perceived and value awareness is created.

Etik Kurul Belgesi: Bu araştırma Gazi Üniversitesi Etik Komisyonunun 12.02.2019 tarihli, 02 toplantı sayısı ve 77082166-302.08.01 sayılı kararı ile Etik Kurul onayı alınarak yapılmıştır. Ayrıca İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 59090411-20-E.6032515 sayılı 22.03.2019 tarihli yazısı ile anket ve araştırma yapma izinleri alınarak tamamlanmıştır.